

Meklingsforeningen

NOTAT

Til: Justisfraksjonen, Stortinget

Fra: Styret i Meklingsforeningen og Norsk Meklingssenter

Dato: 17. desember 2025

Vedrørende: Løfte utenrettslig mekling som tvisteløsningsmetode. Oppfølging fra notat til Justisfraksjonen datert 23. november 2023.

I Innledning

Viser til tidligere møte med Justiskomiteen i 2023. Meklingsforeningen sendte i den forbindelse over et rettspolitisk notat av 23. november 2023. Som avtalt, sender Meklingsforeningen her et notat som presiserer enkelte av temaene i forrige notat.

Vi mener at utenrettslig mekling kan løftes ytterligere som tvisteløsningsmetode, slik det var forutsatt da ordningen ble innført ved dagens tvistelov.

I dette notatet vil Meklingsforeningen utdype argumentasjonen fra tidligere rettspolitisk notat. Temaene i dette notatet del II gjelder:

- Plikt til informasjon om mekling
- Tvangskraft
- Avbrytelse av foreldelse
- Mekling i arbeidstvister
- Fri rettshjelp for utenrettslig mekling
- Eksterne meklingsutvalg i domstolene

II Forslag fra Meklingsforeningen

1. Plikt til informasjon om mekling

Før sak reises for domstolen, er partene pålagt å undersøke om det er mulig å løse tvisten i minnelighet (tvisteloven § 5-4). For mange saker er det ikke lovbestemt mekling, og partenes undersøkelse av om det er mulig å inngå minnelig løsning i slike saker blir gjerne gjennomført ved at partene / deres advokater etter kontakt med hverandre slår fast at de ikke er enige.

Forsøket på å oppnå en minnelig løsning kan med det framstå illusorisk. Ordningen med utenrettslig mekling etter kapittel 7 er lite kjent og lite anvendt. Det bør derfor utredes hvordan flere saker kan bli meklet før sak eventuelt reises for domstolen. Som minimum kan det settes krav om at parter som er bistått av prosessfullmektig skal være informert om muligheten til å benytte ordningen med utenrettslig mekling for å oppnå minnelig løsning, og at det må

Meklingsforeningen

dokumenteres at slik informasjon er gitt ved en eventuell senere stevning. Dersom mekling ikke er gjennomført, må det begrunnes hvorfor det ikke er gjort.

Vi foreslår at det tilføres et **nytt andre ledd** i tvl. § 5-4 markert med rød tekst:

§ 5-4. Forsøk på minnelig løsning

Partene skal undersøke om det er mulig å løse tvisten i minnelighet før sak reises, og gjøre nærmere forsøk på dette, eventuelt gjennom mekling for forliksrådet, ved utenrettslig mekling eller ved at tvisten bringes inn for en utenrettslig tvisteløsningsnemnd.

Når sak reises for domstolene, skal det dokumenteres at partene har fått skriftlig informasjon om tvisteløsningsmetodene som nevnt i første ledd.

I tillegg foreslår vi en **ny bokstav h)** i tvl. § 9-2 andre ledd markert med rød tekst:

§ 9-2. Sak reises. Stevningen

(1) Sak reises ved stevning til retten. Stevningen inngis skriftlig eller muntlig etter [§ 12-1](#) annet ledd.

(2) Stevningen skal angi

- a. domstolen,
- b. navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger,
- c. det krav som gjøres gjeldende, og en påstand som angir det domsresultat saksøkeren krever,
- d. den faktiske og rettslige begrunnelse for kravet,
- e. de bevis som vil bli ført,
- f. grunnlaget for at retten kan behandle saken dersom det kan være tvil om dette, og
- g. saksøkerens syn på den videre behandling av saken, herunder avtaler som kan få betydning for behandlingen.
- h. dokumentasjon på at partene har fått informasjon om tvisteløsningsmetodene som nevnt i § 5-4 første ledd.

(3) Stevningen skal gi grunnlag for en forsvarlig behandling av saken for partene og retten. Krav, påstand samt faktisk og rettslig begrunnelse skal være slik angitt at saksøkte kan ta stilling til kravene og forberede saken. Saksøkerens argumentasjon skal ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å ivareta disse hensyn. Stevningen skal gi retten grunnlag for å vurdere sin domsmyndighet og gi de nødvendige opplysninger for å få den forkynt og for å få kontaktet partene.

Meklingsforeningen

(4) Reises sak for å få overprøvd dom i forliksrådet eller tvistenemndsvedtak som får virkning som dom hvis det ikke bringes inn for domstolene, er det tilstrekkelig å oversende avgjørelsen til retten og angi at den ønskes overprøvd, den endring som kreves, og hva som menes å være feil ved avgjørelsen. Retten skal innhente dokumentene fra den instans som har truffet avgjørelsen. For tvangsvedtak som retten prøver etter [kapittel 36](#), gjelder [§ 36-2](#) første ledd for hvordan sak reises.

2. Tvangskraft

Kort om utenrettslig mekling etter tvisteloven kapittel 7:

- Tvisteloven § 7-1 gir partene adgang til å avtale utenrettslig mekling for en «rettslig tvist». Avtalen skal:
 - være skriftlig, og
 - angi at tvistelovens regler om utenrettslig mekling skal anvendes.

En avtale inngått før tvisten har oppstått, er ikke bindende for en forbruker, og partene kan nå som helst kreve meklingen avsluttet.

- Partene kan selv velge mekler, eller be tingretten oppnevne en mekler fra rettens utvalg av rettsmeklere. Mekleren skal være uavhengig og upartisk.
- Meklingen er en utenrettslig, frivillig prosess hvor mekler legger til rette for minnelig løsning; det føres protokoll, og meklingen avsluttes enten ved minnelig avtale (forlik) eller ved at en av partene/mekler avslutter prosessen.

Et «forlik fra utenrettslig mekling» er med andre ord en privatrettslig avtale som partene inngår som avslutning på en slik mekling.

Kort om reglene om tvangsgrunnlag:

- Tvangsfullbyrdelse forutsetter et tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdesloven. Typiske tvangsgrunnlag er:
 - dom eller kjennelse av domstol,
 - forlik som etter lovgivningen har doms virkning,
 - rettsforlik for norsk domstol,
 - visse særlige dokumenttyper (bl.a. gjeldsbrev med særskilt klausul, pantedokumenter mv.).
- Etter forarbeidene til tvangsfullbyrdesloven er «rettsforlik for norsk domstol» et alminnelig tvangsgrunnlag.

Forlik fra utenrettslig mekling – ingen automatisk tvangskraft

- Tvisteloven kapittel 7 gir ikke forlik inngått i utenrettslig mekling virkning som dom eller rettsforlik. Kapittelet regulerer kun rammen for meklingsprosessen (avtale, mekler, gjennomføring, protokoll, taushetsplikt mv.), uten å tilkjenne forliket noen egen prosessuell

tvangskraft.

Meklingsforeningen

- Et forlik fra utenrettslig mekling er derfor i utgangspunktet bare en ordinær avtale med alminnelig obligasjonsrettslig virkning, ikke et tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven.

Når kan et utenrettslig forlik likevel få tvangskraft?

Partene i en utenrettslig mekling kan per i dag ikke utvide kategoriene for tvangsgrunnlag i tvangsfullbyrdsloven ved avtale.

Det partene kan gjøre i noen saker for å oppnå tvangskraft er følgende:

- Utforme hele eller deler av løsningen som et gjeldsbrev, pantedokument, leieavtale med avtalt tvangsfravikelse eller annen dokumenttype som tvangsfullbyrdsloven uttrykkelig gir tvangskraft.
- Dersom utenrettslig forlik inngås i en sak som allerede er brakt inn for domstolen kan forliket gjøres som rettsforlik, hvilket gir tvangskraft. I slike tilfeller er det ikke forliket som sådant som er tvangsgrunnlag, men det konkrete dokumentet (gjeldsbrevet, pantedokumentet, leieavtale mv). Dette forutsetter selvfølgelig at vilkårene for det aktuelle tvangsgrunnlaget er oppfylt, jf. tvangsfullbyrdslovens regler

Meklingsforeningens forslag:

Det foreslås at tvangsfullbyrdsloven § 4-1 første ledd endres ved at det gjøres et tillegg i ny bokstav punkt f), slik at det kommer etter bestemmelsen om tvangskraft for rettsforlik (markert med rød tekst):

f) forlik inngått ved utenrettslig mekling etter tvisteloven kapittel 7

Forslaget innebærer at følgende krav stilles til forliket:

1. meklingen er avtalt i samsvar med tvisteloven § 7-1,
2. forliket er skriftlig og underskrevet av begge parter og meklere,
3. meklere i forliket bekrefter at partene er gjort kjent med at forliket skal kunne tvangsfullbyrdes, og at forliket gjelder et forhold som partene har fri rådighet over.
4. forliket inneholder klare og bestemte pålegg om ytelse, handling eller unnlatelse med angitt oppfyllelsesfrist.

Meklingsforeningen

3. Avbrytelse av foreldelse

Utenrettslig mekling etter tvisteloven kapittel 7 kan erstatte mekling i Forliksrådet, jf. tvisteloven 6-2 andre ledd, bokstav b).

Foreldelse avbrytes når det tas rettslige skritt, jf. foreldelseslovens § 15. Klage til forliksrådet avbryter foreldelse, jf. foreldelsesloven § 15.

I § 15 pkt. 3 er innledning av en voldgiftsprosess i saker hvor voldgift er avtalt, likestilt med at det tas rettslig skritt.

Meklingsforeningen mener at når lovgiver i tvisteloven har likestilt utenrettslig mekling etter kapittel 7 med behandling i forliksrådet etter kapittel 6 som prosessforutsetning for å reise søksmål, fremstår det som inkonsekvent at en avtale om utenrettslig mekling ikke samtidig har fristavbrytende virkning etter foreldelsesloven.

Meklingsforeningen foreslår derfor at foreldelsesloven § 15 endres slik at også avtale om utenrettslig mekling avbryter foreldelse. Dette henger også godt sammen med forslaget over om at forlik etter utenrettslig mekling gis tvangskraft.

Forslag til lovendring:

Foreldelsesloven § 15 nr. 3 skal lyde:

Er det avtalt at tvist om en fordring skal avgjøres ved voldgift, avbrytes foreldelse når voldgiftssak er innledet etter voldgiftsloven § 23. Er det ellers hjemmel for annen særskilt avgjørelsesmåte, avbrytes foreldelse ved at fordringshaveren gjør det som fra dennes side trengs for å sette saken i gang. Foreldelse avbrytes også når partene, etter at tvist om fordringen er oppstått, inngår skriftlig avtale om utenrettslig mekling etter tvisteloven kapittel 7. Bestemmelsen i nr. 2 bokstav b gjelder tilsvarende.

4. Mekling i arbeidstvister

Utenrettslig mekling som prosessforutsetning i saker som er gjenstand for forhandlinger etter arbeidsmiljøloven § 17-3

I dag stiller verken arbeidsmiljøloven eller tvisteloven krav om utenrettslig mekling før saker som har vært gjenstand for forhandlinger etter arbeidsmiljøloven § 17-3 bringes inn for domstolene. Enkelte arbeidsrettslige tvister må riktignok først behandles i forliksrådet (for eksempel lønnskrav), men i saker om oppsigelse, avskjed, innleie, fortrinnsrett, midlertidig ansettelse og suspensjon kan saken reises direkte for domstolen uten at mekling er forsøkt, jf. aml. § 17-1 tredje ledd.

Utenrettslig mekling gir imidlertid normalt en raskere, rimeligere og mer skånsom konfliktløsning enn tradisjonell domstolsbehandling. Arbeidsforhold bygger på relasjoner, og det vil nesten alltid ha selvstendig verdi for partene å ivareta omdømme og relasjoner også etter at tvisten er løst. Mekling legger til rette for dialog samt kreative og fleksible løsninger som domstolsprosesser i begrenset grad åpner for. [Tall fra Norges domstoler](#) og aktører som [MEKLE](#) taler dessuten for at obligatorisk mekling i § 17-3-sakene vil avlaste domstolene og bidra til en mer målrettet bruk av rettssystemets ressurser.

Meklingsforeningen

Enkelte vil innvende at et betydelig antall saker etter § 17-3 i dag forlikes i rettsmekling, og at dette reduserer behovet for obligatorisk utenrettslig mekling før stevning tas ut. Etter Meklingsforeningen syn kan ikke et slikt synspunkt bli avgjørende. Rettsmekling finner først sted etter at det er pådratt betydelige kostnader til utarbeidelse av stevning og tilsvær, og etter at konflikten er rettsliggjort gjennom formelle påstander og anførsler. På det tidspunktet er prosessen kommet for langt. For at mekling skal gi en reell kostnadsbesparelse for partene, må den gjennomføres før stevning og tilsvær. Da vil partenes underliggende interesser stå tydeligere i forgrunnen, mens sakens juridiske sider vil tre mer i bakgrunnen.

En vanlig innvending mot obligatorisk mekling er at den ikke garanterer løsning, og at ressursbruken dermed kan fremstå som unødvendig. Etter Meklingsforeningens syn kan dette ikke være avgjørende. Selv der partene ikke oppnår en minnelig løsning, vil meklingen ha

selvstendig verdi ved at den klargjør faktum, interesser og reelle konfliktlinjer, avklarer misforståelser og snevrer inn tvistepunktene. Dette bidrar til å redusere omfang og kostnader ved en eventuell senere rettssak. Erfaringen er også at partenes forhandlingsvilje ofte øker når meklingen først er igangsatt.

Samtidig kan en meklingsplikt innebære merkostnader og økt tidsbruk for arbeidsgivere, arbeidstakere, fagforeninger og interesseorganisasjoner i saker som uansett ikke er egnet for minnelig løsning. En grunnleggende forutsetning for mekling er at partene faktisk har motivasjon og vilje til å komme frem til en avtale. For organisasjonene vil obligatorisk mekling kunne gi betydelige budsjettmessige utfordringer. For arbeidsgivere generelt vil kostnader til både egen advokat og mekler i en oppsigelsessak kunne oppleves som en betydelig terskel. Mange vil mene at merverdien av mekling sammenlignet med tradisjonelle forhandlingsmøter ikke står i forhold til økte kostnader, særlig når dagens ordning allerede gir gode resultater til lav kostnad for organiserte parter.

For uorganiserte arbeidstakere fremstår derimot mekling som et mer nærliggende alternativ, ettersom de ofte må dekke en betydelig advokatregning selv – midler som i stedet kan benyttes til å finansiere en mekler. For at mekling skal bli et reelt og attraktivt alternativ i norsk arbeidsliv, må kostnadsspørsmålet derfor løses: Mekleren må finansieres.

Meklingsforeningen foreslår at staten dekker meklersalæret etter en stykkprisordning etter mønster fra dagens rettshjelpslov. Etter rettshjelpsloven § 11 første ledd dekker staten i dag advokatutgifter i en rekke sakstyper uten behovsprøving. Meklingsforeningen mener at bestemmelsen bør utvides til også å omfatte utenrettslig mekling i saker etter arbeidsmiljøloven hvor tvisten gjelder om et arbeidsforhold består, eller krav om erstatning i forbindelse med opphør av arbeidsforhold, altså der forhandlinger etter aml. § 17-3 ikke fører frem. En slik ordning vil gi et tydelig økonomisk insentiv til å løse saken minnelig før stevning tas ut for tingretten.

I lys av ovennevnte argumenter foreslår derfor Meklingsforeningen følgende lovendringer i arbeidsmiljøloven § 17-1 og rettshjelpsloven § 11 første ledd nr. 11:

Ny aml. § 17-1 (3):

For krav som er gjenstand for forhandlinger etter § 17-3 skal det alltid gjennomføres utenrettslig mekling etter tvistelovens kapittel 7 før stevning kan tas ut. Protokollen fra meklingen må legges

Meklingsforeningen

ved stevningen. Mekling i forliksråd finner ikke sted for krav som er gjenstand for forhandlinger etter § 17-3, krav som nevnt i § 17-1 andre ledd eller krav som har vært prøvet for tvisteløsningsnemnd etter § 17-2. Mekling i forliksråd finner ikke sted i saker etter § 17-1 femte ledd.

Ny rettshjelpslov § 11 første ledd **nr. 11**:

Søknad om fritt rettsråd kan innvilges uten behovsprøving i følgende tilfeller [...] finansiering av utenrettslig mekling etter tvisteloven kapittel 7 for arbeidstaker i sak etter arbeidsmiljøloven om et arbeidsforhold består eller om erstatning i forbindelse med opphør av et arbeidsforhold.

5. Fri rettshjelp for utenrettslig mekling

Anmodning

Meklingsforeningen ber om at et utredningsarbeid igangsettes. Se begrunnelse nedenfor.

Dekning av utgifter til advokat:

Rettshjelpslovens bestemmelser om fri rettshjelp dekker utgifter til egen advokat på de rettsområdene som loven omhandler.

Dekning av utgifter til mekling:

Pkt. 21.08 i NOU 2020:5 Likheter for loven heter det følgende:

21.8 Kostnader knyttet til utenrettslig mekling

En svakhet ved dagens rettshjelpsordning er at den i for liten grad stimulerer til minnelige løsninger på rettslige konflikter. Utvalget har flere forslag som skal endre på dette. Forslaget om et tak på 15 timer rettshjelp i saker utenfor domstolene vil gi rettshjelpsmottakere større rom for advokatbistand enn i dag ved utenrettslig mekling. Fruktbare forliksforhandlinger er dessuten en omstendighet som kan tilsi at søknader om bistand utover disse 15 timene bør innvilges. I saker som er brakt inn for domstolene, vil egne tak for rettslig bistand ved rettsmekling kunne stimulere partene til å framforhandle forlik. Utvalget foreslår samtidig at tidsrammene for rettshjelp i saker som (Side 119) avgjøres ved dom skal strammes inn. Samlet sett vil disse endringene, i kombinasjon med en omlegging av systemet for egenbetaling, kunne føre til at langt flere tvister enn i dag blir løst i minnelighet.

Som nevnt under punkt 21.6 betales det ikke rettsgebyr i mange av de sakstypene som er prioriterte etter [rettshjelpsloven](#). Dette betyr at domstolenes meklingstilbud som regel ikke innebærer noen særskilt kostnad for de involverte partene. Dersom partene derimot ønsker å benytte seg av meklingstilbud utenfor domstolene, som for eksempel advokatmekling, må de derimot dekke kostnadene ved meklingen selv.²¹² Utvalget har diskutert om betaling til mekleren ved utenrettslig mekling også burde være en kostnad som omfattes av rettshjelpsordningen. Det har vært delte synspunkter på dette spørsmålet, og utvalget foreslår derfor ikke at betaling til mekler skal anses som en kostnad som omfattes av rettshjelpsordningen. Utvalget anbefaler derimot at departementet – uavhengig av rettshjelpsordningen – foretar en nærmere utredning av spørsmålet om det offentlige også bør dekke kostnadene ved utenrettslig mekling i de sakene hvor partene ikke betaler rettsgebyr for en eventuell domstolsbehandling

Meklingsforeningen

Det er mao i denne NOUen anbefalt at departementet utreder spørsmålet om ikke kostnader til mekler skal dekkes under rettshjelpsordningen. Meklingsforeningen ber om at et slikt utredningsarbeid igangsettes snarest.

Meklingsforeningen begrunner anmodningen med følgende:

Tvisteloven og nyere utredninger bygger på at minnelige løsninger og mekling skal være førstevalg, ikke siste utvei, jf. NOU 2001:32 A Rett på sak, kapittel 7

Rettshjelpsutvalget har allerede pekt på at dagens rettshjelpsordning ikke støtter dette målet godt nok, og har eksplisitt løftet spørsmålet om offentlig dekning av utenrettslig mekling, jf. NOU 2020:5 Likhets for loven pkt. 21.8

Å la rettshjelpsordningen dekke rimelige utgifter til mekler ved utenrettslig mekling etter tvistelovens kapittel 7 vil:

- sikre reell og ikke bare formell likhet i tilgangen til mekling,
- være samfunnsøkonomisk fornuftig ved å redusere kostbare rettssaker,
- være systematisk konsistent med at andre sideutgifter allerede dekkes for rettshjelpsmottakere,
- og kan gjennomføres i en avgrenset og kostnadskontrollert modell.

Den nye rettshjelpsforskriften regulerer hvordan økonomisk behovsprøving og egenandeler skal beregnes og målsettingen har vært at flere skal kunne sikres fri rettshjelp i et differensiert omfang, avhengig av inntekt. Gitt denne målsettingen mener Meklingsforeningen at behovet for å endre reglene slik at alternative tvisteløsningsformer som er egnet til å forhindre saksanlegg, nå er blitt større.

6. Eksterne meklingsutvalg i domstolene

Eksterne meklingsutvalg er svært lite brukt i Norge, i kontrast til Danmark, hvor eksterne meklere brukes ofte. Meklingsforeningen anbefaler at det utredes hvordan ordningen med eksterne meklingsutvalg i domstolene inkludert jordskifteretten kan bli mer brukt og eventuelt forbedres.